

V Ratiboru, který vycházel v Hradci Králové, se první zpráva o nálezu objevila 18. dubna.² V ní se s odkazem na nejmenovanou osobu kromě základního popisu nálezových okolností uvádí, že 356 objevených mincí si již stihli prohlédnout nějací „znalci“. Jedním z nich byl Václav Diviš-Čistecký ze Šerlinku, jenž měl celý depot zakoupit pro Museum království Českého v Praze. Se záměrem koupit nález se do Čistěvsí vypravili i zástupci královéhradeckého muzea, kteří však měli přijít později, kdy byl prodej depotu přislíben V. Diviši-Čisteckému. Stejná zpráva ovšem s poukazem na jiný zdroj informací zmiňuje, že nálezce dosud soubor nikomu neprodal a hodlá jej formou výstavky představit veřejnosti.³

Podstatně obsáhlejší zprávu přinesl Ratibor 13. června.⁴ V ní se objevuje sice informace, že p. Vecek původně skutečně zamýšlel celý nález přenechat levně pražskému muzeu, jenže následně mu měla být nabídnuta známým sběratelem Emanuelem Mikšem podstatně vyšší částka a z přislíbeného prodeje sešlo. Do dnešního Národního muzea se tak v první fázi dostalo pouze 21 „českých“ denárů, mezi nimiž figuroval jeden kněžny Emmy, které doplnila dvojice „německých“ ražeb.⁵

Díky minimálně z dnešního pohledu krajně nešťastnému zásahu E. Mikše si dosavadní vlastník depotu uvědomil lépe jeho hodnotu a vývoj nabral zcela jiný směr. Sám měl následně oslovit rozeslanými dopisy vybraná muzea a sběratele s nabídkou odprodání části materiálu. Tato jeho aktivita se evidentně setkala se značným ohlasem. Měl dostat různé nabídky a v Čistěvsí ho také řada osob navštívila.

Dokud však byla většina nálezů pohromadě, uspořádal nálezce avizovanou výstavku. Tu navštívili mj. zástupci královéhradeckého muzea. Mince a šperky byly rozloženy na stole, ale nebyly již tedy úplně všechny, neboť jejich malou část měl p. Vecek dříve rozeslat zájemcům. Řada mincí byla rovněž označena jako prodané a ty měly být kupcům poslány po skončení výstavky. Jmenovitě je zmíněn prodej dvou denárů kněžny Emmy. Při této návštěvě byla dohodnuta koupě 20 denárů pro hradecké muzeum. Mezi nimi měly figurovat denáry „Boleslava I., II., III. a Chrabrého a jeden biskupství Řezenského“. Dále bylo zakoupeno všech 13 šperků a navíc zdarma p. Vecek věnoval keramickou nádobu, v níž byly nalezeny.⁶

² Anonym: *Nalezené starobylé mince*, Ratibor 13, č. 16 z 18. dubna 1896, s. 215.

³ Podle rozboru E. Fialy jako první o nálezů měl veřejnost v denním tisku informovat setník Steinský, který v době nálezů pobýval v Čistěvsí. Viz FIALA, E.: *Nález*, s. 255. Snad tedy jedním z nejmenovaných zdrojů pro citovanou zprávu byl právě Jan Nepomuk Steinský, který je neodmyslitelně spojen s péčí o areál bitvy u Hradce Králové 1866 s řadou ji připomínajících pomníků.

⁴ B. S.: *Poklad Čistěveský*, Ratibor 13, č. 24 z 13. června 1896, s. 325–327. Autor omylem uvádí, že k nálezů došlo až 9. května 1896. Tento chybný časový údaj dále přejímají některé pozdější písemné záznamy o něm.

⁵ TIEFTRUNK, Karel: *Zpráva jednatelská podaná ve valném shromáždění Společnosti Musea království Českého dne 9. ledna 1897*, Praha 1897, s. 46.

⁶ B. S.: *Poklad*, s. 325–327.

Uvedenou akvizici, dohodnutou 25. května, potvrzuje mj. záznam v kronice Hradce Králové, kde je dále uvedeno, že za mince a šperky bylo vyplaceno 200 zlatých. Tato částka se objevuje rovněž v dohledaných záznamech v archivu muzea.⁷

Z dalších regionálních muzeí získalo několik mincí od J. Vecka také to v ne-daleké Jaroměři. Podle přírůstkové knihy mělo být od nálezce zakoupeno 10 denárů „Boleslava I., II. a III.“, a to za 24 zlatých.⁸

Většina mincí však byla zakoupena soukromými osobami. Zájem E. Mikše již byl zmíněn. Určité množství denárů získal do své sbírky Eduard Haisl, o čemž svědčí odkazy v práci Josefa Smolíka o českých denárech z druhé poloviny 10. století a počátku 11. století.⁹ Jeden denár se ocitl u josefovského sběratele Josefa Matějky a spolu s jeho sbírkou byl později získán muzeem v Hořicích.¹⁰ Jiné ražby, které jsou spojovány s čistěveským nálezem a dnes jsou uloženy v Jihomoravském muzeu ve Znojmě a Národním muzeu v Praze, pocházejí ze soukromých sbírek Josefa Květoně a Karla Chaury.¹¹

Ve svém zpracování depotu E. Fiala uvádí, že měl možnost jej prostudovat ještě celý. Přitom ale u denárů kněžny Emmy zmiňuje, že dvě z původních čtyř

⁷ *Pamětní kniha města Hradce Králové 1896–1904*, Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Archiv města Hradec Králové, inv. č. 516, kniha č. 227, s. 34; *Knihy protokolů ze schůzí musejního odboru 1895–1936*, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, zápisy ze schůzí 16. června 1896 a 27. března 1897; *Účet pokladní muzea historického 1895–1901*, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, s. 9. Informaci o nákupu takřka bezprostředně po jejím domluvení přinesl znovu Ratibor. Anonym: *Z pokladu Čistoveského*, Ratibor 13, č. 22 z 30. května 1896, s. 300. Později se informace o zakoupení materiálu objevila ve výroční zprávě o činnosti muzea za rok 1896, která byla uveřejněna několikrát různým způsobem. DOMEČKA, Ludvík: *Městské muzeum v Hradci Králové. Zpráva za rok 1896*, Věstník československých muzeí a spolků archaeologických 2, č. 3 z 20. března 1897, s. 33; Anonym: *Zpráva o městském historickém muzeu v Hradci Králové za r. 1896*, Ratibor 14, č. 15 z 10. dubna 1897, s. 190; Anonym: *Zpráva o městském historickém muzeu v Hradci Králové za rok 1896*, Hradec Králové 1897, s. 3–4. Mince a šperky, které získalo královéhradecké muzeum, byly následně vystaveny v jeho expozici. Srovnej DOMEČKA, Ludvík: *Průvodce po Hradci Králové a okolí. Výlety z Hradce Králové*, Hradec Králové 1910, s. 35–36.

⁸ *Seznam sbírkových předmětů založený r. 1882*, Městské muzeum v Jaroměři, s. 201, č. 3544. Jaroměřská numismatická sbírka, vč. zde uložených denárových ražeb, se později stala předmětem krádeže. K ní viz Anonym: *Velká krádež v městském muzeu v Jaroměři*, Ratibor 30, č. 36 z 6. září 1913, s. 7.

⁹ SMOLÍK, Josef: *Denary Boleslava I., Boleslava II., Boleslava III. a Vladivoje*, Praha 1899. Např. mince č. 7, 18, 42, 49, 64, 71 a další.

¹⁰ *Kartotéka numismatické sbírky Josefa Matějky*, Městské muzeum a galerie Hořice v Podkrkonoší, přír. č. 13522, karta č. 66; HAVLAS, Josef b. d.: *Seznam mincí, odznaků a známek sbírky Matějkovy* (nepublikovaný rukopis), Městské muzeum a galerie Hořice v Podkrkonoší, přír. č. 13520, položka č. 113, mince č. 16353. Při revizi čistěveského depotu se příslušnou ražbu nepodařilo identifikovat. Srovnej POLANSKÝ, L. – TOMKOVÁ, K.: *Hromadný nález*, s. 86, pozn. 8.

¹¹ ŠMERDA, Jan: *Mince zemí Koruny české. Numismatická sbírka Josefa Květoně*, Znojmo 2004, s. 72, č. 9; POLANSKÝ, L. – TOMKOVÁ, K.: *Hromadný nález*, s. 86.

jejích ražeb již u nálezce vzhledem k jejich předchozímu prodeji neviděl.¹² Tento evidentní rozpor spolu s dalšími nesrovnalostmi v popisech mincí vedl autor příspěvku revidujícího dosavadní informace k závěru, že nález kromě známé části (355 denárů, 1 neražený střížek a 13 šperků) obsahoval další neidentifikovatelnou část, která nebyla přiznána ani E. Fialovi.¹³ Všechny výše citované regionální zprávy, které obsahují informaci o počtu v depotu zastoupených mincí, však tuto možnost spíše vylučují. Již první zpráva v Ratiboru z 18. dubna jasně hovoří o 356 mincích. Totéž zmiňuje v tomto periodiku uveřejněný příspěvek z 13. června nebo kronika Hradce Králové.

Novinová zpráva z 13. června je pro nás důležitá ještě z jiného důvodu. Zde se totiž také uvádí, že E. Fiala mohl nález prostudovat celý, když do Čistěvsi kvůli studiu přijel celkem třikrát. Přitom sám zakoupil některé nalezené mince a můžeme ho tak zařadit k výše jmenovaným sběratelům, do jejichž vlastnictví přešly odsud pocházející denáry, a podíleli se na rozebrání depotu. Stejnou možnost prohlédnout si nerozchvácený soubor měl mít Josef Smolík.¹⁴

Zpráva je v souladu zároveň s Fialovým přiznáním, že dva denáry kněžny Emmy již fyzicky neviděl, neboť také hovoří jen o dvou jejích denárech. Z uvedeného vyplývá závěr, že tyto mince byly nejspíše skutečně jediné, které nemohl reálně prozkoumat, a nález tak evidentně netvořilo ještě nějaké další množství mincí, které byly (nejen před ním) zatajeny.¹⁵

¹² FIALA, E.: *Nález*, s. 255 a 341. Shodou okolností však nejspíše jeden ze dvou chybějících denárů kněžny Emmy později popsal znovu tento autor. FIALA, Eduard: *Münzen und Medaillen der Welfischen Lande. Teil: Die Welfen in den Sachsenlanden. Das alte Haus Braunschweig. Das alte Haus Lüneburg. Prägungen der Burgundier, der Welfen in Bayern, Italien etc.*, Leipzig – Wien 1910, s. 123, Nr. 576a. Viz i LUKAS, Jiří: *Nálezové exempláře denárů kněžny Emmy z německých veřejných sbírek*, Numismatické listy 69, 2014, s. 108–111.

¹³ POLANSKÝ, L. – TOMKOVÁ, K.: *Hromadný nález*, s. 84 a 102–103.

¹⁴ B. S.: *Poklad*, s. 325.

¹⁵ Jako zavádějící a značně zkreslený je pak třeba chápat údaj o 650 nalezených mincích, který byl publikován v jedné zprávě. Viz Anonym: *bez názvu*, Věstník československých muzeí a spolků archaeologických 1, č. 10 z 20. května 1896, s. 157. Různé nepřesnosti ve Fialou publikovaném zpracování čistěveského depotu a v dalších příspěvcích, které se mu věnují, jsou patrně způsobeny stylem práce a nepozorností autorů. Samozřejmě svou roli může hrát rovněž fakt, že popisovatelé mincí se při jejich pozdější publikaci museli do značné míry spolehnout na své poznámky a neměli pro případnou kontrolu fyzicky všechny původně prohlédnuté mince stále k dispozici. Přehledně ke genezi a vývoji jedné konkrétní nesrovnalosti týkající se práce E. Fialy a J. Smolíka PETRÁŇ, Zdeněk: *Problematika denárů Boleslava I. s písmeny RĚ pod kaplicí*, Numismatické listy 57, 2002, s. 131.

Numismatické listy

73 • 2018 • 1-2

Vedoucí redaktor / Chief Editor: Luboš POLANSKÝ.

Redakce / Editors: Michal MAŠEK, Luboš POLANSKÝ, Jiří SLÁMA

Redakční rada / Editorial Advisory Board: Marek CAJTHAML, Petr HAIMANN,

Dagmar KAŠPAROVÁ, Jiří MILITKÝ, Věra NĚMEČKOVÁ, Vlastimil NOVÁK,

Borys PASZKIEWICZ, Zdeněk PETRÁŇ, Eduard ŠIMEK, Jan VIDEMAN, Petr VOREL.

Jazyková redakce / Language Editor: Roman LANG.

Kontakt / Contact Address: lubos_polansky@nm.cz • 224 497 283.

Anglická abstrakta a resumé překládá / English abstracts and summaries translated by
Gabriela & Vlastimil NOVÁK.

NÁRODNÍ MUZEUM

Vydává: Národní muzeum ve spolupráci s Českou numismatickou společností.

Technická příprava a grafická úprava: Quattro-Production s. r. o.

Tisk: Kleinwächter Holding, s. r. o.

Přímý prodej zajišťuje stánek v Nové budově Národního muzea. Distribuci povinných výtisků,
výtisků pro předplatitele a distribuci volných výtisků zajišťuje Obchodní oddělení,

Národní muzeum, Václavská 1, 110 00 Praha 1, telefon 224 497 159, fax 222 246 047

(ze zahraničí: telefon +420 224 497 159, fax +420 222 246 047), e-mail: publikace@nm.cz.

Zde se přijímají i objednávky předplatného, z ČR i ze zahraničí a poskytují informace o cenách
předplatného. Členům České numismatické společnosti zasílá Česká numismatická společnost,

Arménská 1372/10, 101 00 Praha 10 - Vršovice, telefon 271 730 775.

Vychází dvakrát ročně jako dvojčíslo.

Redakční uzávěrky jsou 1. dubna a 1. září.

Pokyny pro autory najdete na www.nm.cz/publikace.

1.1. ČECHY, Boleslav II., Cach 89.

Naleziště: **Bodzia**, hrob D162 [PL].

1.3. ČECHY, Boleslav III., Cach 194.

Naleziště: **Bodzia**, hrob E864/II [PL].

2.1. ČECHY, Vladivoj I., Cach 219–221?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 4/06 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.2. ČECHY, Břetislav I., Cach 324?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 27/96 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.3. ČECHY, Spytihněv II., Cach 330.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 26/99 [PL].

2.4. ČECHY, Vratislav II., Cach 346.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 28/10 [PL].

2.4. ČECHY, Jaromír I., Cach 242, 248?

Naleziště: **Dziekanowice**, objekt XXV/02 [PL].

O b s a h

- □ **Michal MAŠEK**
Významné životní jubileum Zdeňka Petráně..... 3
- □ **Michal MAŠEK**
Portréty na mincích pergamských vládců
Portraits on coins of the rulers in Pergamon..... 4
- □ **Jiří SLÁMA**
K počátkům peněžní směny v Čechách
Notes to the beginning of the monetary exchange in Bohemia 10
- □ **Vojtěch BRÁDLE**
Poznámky k rozebrání denárového depotu z Čistěvsi (okr. Hradec Králové)
Some notes to the dispersal of the hoard of deniers from Čistěves (Hradec Králové district) 15
- □ **Stanisław SUCHODOLSKI**
**Czeskie monety z X–XI wieku z cmentarzysk
w miejscowościach Bodzia i Dziekanowice (Polska)**
*Bohemian coins of the 10–11th centuries from the cemeteries
in Bodzia and Dziekanowice (Poland)* 19
- □ **Borys PASZKIEWICZ**
**Znalezisko denara českého krále Vladysława I i inne niezwykłe monety
spod Radziejowa na Kujawach**
*The find of the denier of King Vladysław I of Bohemia and other unusual coins
from the area of Radziejów in Kuyavia (Poland)*..... 33
- □ **Marek BUDAJ**
**Strieborné mince Žigmunda I. Luxemburského (1387–1437)
a ich dopad na uhorské menové pomery**
*Silver coins of Sigismund I of Luxembourg (1387–1437)
and their impact on the Hungarian monetary situation* 37
- □ **Luboš POLANSKÝ**
Tři nepublikované nálezy uherských středověkých dukátů ze sbírky Národního muzea
Three unpublished finds of the Hungarian medieval ducats from the collection of the National Museum 69
- □ **Vojtěch BRÁDLE – Radek NOVÁK**
Dvojice novějších grošových nálezů z Úpicka (okr. Trutnov)
Two most recent hoards containing grossi found in the Úpice region (Trutnov district)..... 85
- □ **Pavel GREGOR**
Tlustý kruhový peníz se lvem
Thick round coin with lion image 91
- □ **Jiří RYANT**
Hodnocení Josefa Smolíka z roku 1915
Characteristic of Josef Smolík dating to 1915..... 97